

અમદાવાદ શહેરના ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓ માટે અંગ્રેજી વાચન અર્થગ્રહણ કસોટીની રચના અને અજમાયશ

ડૉ. વનરાજ પી. વ્યાસ

પ્રસ્તાવના

જ્ઞાનના વિસ્ફોટના આજના યુગને સંદેશાવ્યવહાર યુગ - પ્રત્યાચન યુગ તરીકે ઓળખવો ત્યારે એ ઔચિત્યપૂર્ણ લાગે છે. માનવી એક સંવેદનશીલ અને બુદ્ધિમાન પ્રાણી હોઈ આદિકાળથી પોતાની સંવેદનાને તર્ક અને કાર્યકારણના સંબંધને વિચારી પોતે મળેલા જ્ઞાનને સમાજના અન્ય સભ્યોને સમપ્રિત કરવાના ઉદ્દેશથી ભાષાનો પ્રયોજનો થયો છે.

આપણા સામાજિક વ્યવહારો, સંચાલન, ઉદ્યોગ-ધંધા આદિ સમગ્ર તંત્ર ભાષાઓ પર નિર્ભર છે. વૈચારિક આદાન-પ્રદાન તેમજ અન્યને સમજવા, પારખવા અને મૂલવવા માટે અર્થગ્રહણયુક્ત વાચન વિશિષ્ટ સ્થાન ધરાવે છે. આપણું વાંચન આપણા વ્યક્તિત્વને વિકસાવવામાં તેમજ સર્કિણ દુનિયામાં આગાવું સ્થાન ધરાવે છે. તેથી જ કહી શકાય કે, અર્થગ્રહણયુક્ત વાચન એ જ્ઞાનરૂપી ખજાનાની પાયારુપ ચાવી છે.

પ્રોફોગીકી વિકાસની હરળફળે આજે વિશ્વને એક ગામ બનાવી દીધું છે. સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને ભૌગોલિક રીતે વિવિધતા ધરાવતા લોકોના વૈચારિક આદાન પ્રદાન માટે અંગ્રેજી ભાષાએ સર્વસ્વીકૃત સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે. દુનિયામાં રોજ નવી-નવી શોધો થાય છે. નવી-નવી માહિતીઓ, નવા નવા ઉપકરણો બધું જ અંગ્રેજી ભાષામાં ઉપલબ્ધ છે. પુસ્તકો, ઇન્ટરનેટ કે ફોનના સંદેશાઓ, જાહેર ખબરો કે અન્ય કોઈપણ માધ્યમ રૂપે લખાયેલ લખાણની ઉપયોગીતા વ્યક્તિના અર્થગ્રહણયુક્ત વાચન પર નિર્ભર કરે છે.

વાચન દ્વારા વ્યક્તિમાં નવા વિચારો, ગુણો, વૃત્તિ, રસ, વલણો, અભિરૂચિ વગેરે ઘડાય છે. વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિના આધાર મુખ્યત્વે વાચન અર્થગ્રહણ પર રહેલો છે. વાચન દ્વારા વ્યક્તિ ઝડપી, વ્યાપક અને સરળતાથી અર્થગ્રહણ કરી શકે છે તેવું હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક કારકિર્દી ઉજ્જવળ બને છે. સંશોધકનું એવું નિરીક્ષણ છે કે માધ્યમિક વિભાગમાં વિદ્યાર્થીઓનું પરીક્ષણ લેખિત સ્વરૂપે લેવામાં આવે છે. વિદ્યાર્થીના મૂલ્યાંકનમાં વાચનની નોંધ લેવામાં આવતી નથી. વિદ્યાર્થીના મૂલ્યાંકનમાં વાચનનો સમાવેશ થતો નથી. તેથી તેમની વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા તરફ દુર્લક્ષ સેવવામાં આવે છે.

બોન્ડ (1941)ના સંદર્ભે નોંધે છે કે, "માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ વ્યવસ્થિત રીતે વાચન

શિક્ષણની વાત વિદ્યાર્થીઓ પર છોડી દેવામાં આવી છે. વાચન ક્ષેત્રની આ હકીકત સર્વથા અનુચ્ચિત છે. કોઈ લીલો-હરીયાળો બાળ બહારની મદદ વિના એમ છોડી દેવા જેવી વાત છે.”

થોર્નડાઈક (1943) ના મતાનુસાર, પોતાના “Reading, Comprehension, Education in Fifteen Country” આંતરરાષ્ટ્રીય અભ્યાસમાં દસ અને ચૌદ વર્ષની ઉંમરના બાળકોના નિર્દર્શમાં વાચન અર્થગ્રહણ સર્વેક્ષણને અંતે ભારત સંબંધે નોંધે છે કે, “બંને જીથના આપણા દેશના વિદ્યાર્થીઓ અર્થગ્રહણમાં ઘણાં જ નબળા છે. વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોમાં વાચન ઝડપ અને વાચન અર્થગ્રહણ આપણા દેશની તુલનાએ સારે છે.”

સંશોધન શીર્ષક

અમદાવાદ શહેરના ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓ માટે અંગ્રેજી વાચન

અર્થગ્રહણ કસોટીની રચના અને અજમાયશ

Construction and Tryout Reading Comprehension Test in English

Language for Standard IX in City of Ahmedabad

અભ્યાસના હેતુઓ

ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતાનો અભ્યાસ કરવા શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટીની રચના કરવી.

ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર જાતિની અસર તપાસવી.

ધોરણ-9ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર વિસ્તારની અસર તપાસવી.

અભ્યાસના ચલો

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સ્વતંત્ર ચલ તરીકે જાતિ અને વિસ્તારનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે પરતંત્ર ચલ તરીકે શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસની ઉત્કળપનાઓ

M01 ધોરણ-9ના કુમાર અને કન્યાઓ અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

M02 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

M03 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય વિસ્તારના કુમાર અને શહેરી વિસ્તારના કુમારોના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

M04 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય વિસ્તારની કન્યા અને શહેરી વિસ્તારની કન્યાઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

M05 ધોરણ-9ના ગ્રામ્ય વિસ્તારના કુમાર અને કન્યાઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

M06 ધોરણ-9ના શહેરી વિસ્તારના કુમાર અને કન્યાઓના અંગ્રેજી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ કસોટી

પર મેળવેલ સરેરાશ પ્રાપ્તાંકે વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહિં હોય.

અભ્યાસની મર્યાદાઓ

પ્રસ્તુત અભ્યાસ અમદાવાદના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તાર પૂરતો મર્યાદિત હતો.

પ્રસ્તુત અભ્યાસ ગુજરાતી માધ્યમની શાળાઓ પૂરતો મર્યાદિત હતો.

પ્રસ્તુત અભ્યાસ ધોરણ-૭ પૂરતો મર્યાદિત હતો.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સ્વ-રચિત કસોટીનો ઉપયોગ થયો હતો. આમ, પ્રસ્તુત કસોટીની મર્યાદા પ્રસ્તુત અભ્યાસની મર્યાદા હતી.

અભ્યાસની પદ્ધતિઓ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

નિર્દર્શા

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં યાદૃચ્છિક પદ્ધતિ દ્વારા 646 વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

સંશોધન ઉપકરણ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં અભ્યાસકે સ્વ-રચિત અંગ્રેજી ભાષા શાંતવાચન અર્થગ્રહણ કસોટીનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

માહિતીનું પૃથક્કરણ

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં માહિતીનું પૃથક્કરણ સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, સરાસરીની પ્રમાણભૂલ અને ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

અભ્યાસના તારણો

ધોરણ-૭ના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર જાતિની અસર થાય છે.

ધોરણ-૭નો વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર વિસ્તારની અસર જોવા મળી હતી.

ધોરણ-૭ના કુમાર વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર વિસ્તારની અસર જોવા મળી નથી.

ધોરણ-૭ ની કન્યા વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર વિસ્તારની અસર જોવા મળી નથી.

ધોરણ-૭ની ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર જાતિની અસર જોવા મળી હતી.

ધોરણ-૭ની શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓની શાંત વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતા પર જાતિની અસર જોવા મળી નથી.

ઉપસંહાર

પ્રસ્તુત અભ્યાસ ધોરણ-૭ના વિદ્યાર્થીઓની અંગ્રેજી ભાષાની વાચન અર્થગ્રહણ ક્ષમતાનું માપન કરે છે. તેના આધારે તારણો તારવવામાં આવ્યા છે અને ભાવિ સંશોધકો માટે દિશાદર્શક બની રહે તે ચોગ્ય બનાવવા માટે સંશોધકે પ્રયાસ કર્યો હતો.

સંદર્ભસૂચિ

Best. J.W. & Kahn, J. (2006). Research in Education. New Delhi : Prentice Hall of India Pvt. Ltd.

Garrett, H.E. (1981). Statistics in Psychology and Education. Bombay : Vakil Fetter and Simons Pvt. Ltd.

મોટી, નિરંજન ગો. (2001). ગુજરાતી શાંત વાચન અર્થગ્રહણ માપન (બુનિયાદી અધ્યાપન મંદિરના તાલીમાર્થીઓ માટે) ગુજરાત વિદ્યાપીઠ.

શાહ, ટેપીકા બી. (2004). શૈક્ષણિક સંશોધન, અમદાવાદ: ગુજરાત રાજ્ય.